

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

1.- Ընդհանուր Յատկանիշներ.- Աւետարանին շեղինակը արտասովոր ձերքն ունի տմեհախոր գաղափարները զգեստաւորելու մանկական պարզութեամբ լեզուով մը: Իր պարզափարները աւելի խորունկ են քան Ս. Պօղոսինները, բայց արտայայտուած են շատ աւելի պարզ կերպով: Առէջ օրինակի համար Աստուծոյ բնութեան մասին իր նշկարագրութիւնը. «Հոգի է Աստուած, եւ երկրպագուացն նորա հոգւով եւ ճշմարտութեամբ պարտ է երկիր պազանել» (Գ. 24), կամ Բանին նախադասութիւնը եւ աստուածութիւնը. «Ի սկզբանէ էր Բանն, եւ Բանն էր առ Աստուած, եւ Աստուած էր Բանն» (Ա. 1). կամ Բանին մարդեղութիւնը. «Եւ Բանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ» (Ա. 14):

Աւետարանը պատմութիւն մը չէ լոկ, այլ նաեւ այլաբանութիւն մը: Ատրկա գործին է միտաբան հոգիի մը, որ Ս. Գրքը այլաբանօրէն կը մեկնէ եւ կ'ակնկալէ որ իր գործն ալ մեկնուի նոյն կերպով: Աւետարանին այս խորհրդապաշտ նկարագիրը անոր կու տայ իր խորհրդաւոր հրապօրը: Մանաւորապէս յստակ եւ ուշագրտաւ օրինակներ են, բացուած երկինքը (Ա. 51), լաւ գինին (Բ. 10), Գրիստոսի մարմնին տաճարը (Բ. 21), բարձրացուած օձը (Գ. 14), կենդանի ջուրը (Դ. 10), հասունցած արտերը (Դ. 35), կենաց հացը (Զ. 35), ոչխարաց դուռը (Ժ. 7), բարի հովիւը (Ժ. 11), ճանապարհը (ԺԳ. 6), ճշմարիտ որթը (ԺԵ. 1), Գրիստոսի առականոր խօսքերը (ԺԶ. 25), արիւնը եւ ջուրը (ԺԺ. 34), ձուկերու որսը (ԻԱ. 11):

2.- Թուական.- Չորրորդ Աւետարանի գրութեան թուականը մեկնիչներ ընդհան-

րապէս կը դնեն Ա. Դարու վերջերը կամ Բ. ին սկիզբները: Այսպէս. 75-115 W. Lock, 90-110 A. E. Brooke, 90-100 A. H. McNeile, 90-95 B. H. Streeter, չ. 90 J. R. Dummelo: Լուսոյցուն է թերեւս Streeter-ի տուածը 90-95:

Արտաքին վկաներուն առաջինն է Ս. Իգնատիոս, 110 թուին: Ան գրեթէ բառացի մէջ կը բերէ Գ. 8էն ճեմ դիտէ ուտի գայ կամ յո երթալը: Ան Գրիստոսը կը կոչէ Բան (Logos) Աստուծոյ, Դուռն Հօր, եւ Ջուր կենդանի: Ան կը կոչէ Սատանան «Իշխան աշխարհիս այսորիկ»: Այս բացատրութիւնները Յովհաննէսին յատուկ են:

3.- Հեղինակ.- Պաղեստինցի հրեայ մըն է հեղինակը, որ Երուսաղէմը եւ Տաճարը լաւ ճանչցած է Տիտոսի ձեռքով կործանուելէ առաջ, ինչպէս կը մակարեութի իր ցոյց տուած ծանօթութիւններէն: Ան կը ներկայանայ իրբեւ ականատես մը Փրկչի կեանքին՝ գրելով, «Եւ տեսաք զփառս նորա» (Ա. 14):

Շեղինակը երբեք չի տար Ձերեղեան Յովհաննէսի անունը, իսկ Մկրտիչը կը կոչէ պարզապէս Յովհաննէս: Երբ պէտք ըլլայ Առաքեալը յիշել կը գործածէ ինքնապատուկ բացատրութիւններ, ԺԳ. 23, ԺԼ. 15, 16, ԺԺ. 26, Ի. 2, 3, 4, 8, ԺԱ. 7, 20, «Ժիւս Յիսուս» եւ այլն: Ակնարկուած այս աշակերտը կը նկատուի Յովհաննէս Ձերեղեան եւ կը համարուի Աւետարանին հեղինակը:

Մենք Ղուկասի տուած տեղեկութիւններէն զխենք որ Պետրոս եւ Յովհաննէս մօտիկ բարեկամներ եւ սրտակիցներ էին եւ այս պարճան գաղափարակից գործակիցներ (Ղկա. Ե. 1-11, ԻԲ. 7-13, Գործք, Գ. 1-10,

Դ. 13-22, Ը. 14-25) : Հետևաբար բնական
կը թուի Դ. Աւետարանին մէջ Պետրոսի հետ
յիշուող անանիոսն աշակերտը նոյնացնել
Յովհաննէսի հետ :

Այս բոլոր նկատողութիւնները քով քող
վի զայով կը կազմեն կարեւոր կշիռ մը ի
նպաստ Դ. Աւետարանի Յովհաննէսեան հե-
ղինակութեան, ինչ որ Եկեղեցւոյ հնագոյն
և բնդհանուր ասանդութիւնն է եղած ար-
դէն :

4.- ՎԱՅՐԸ.- Ըստ հնագոյն աւանդու-
թեան Եփեսոս քաղաքն է Դ. Աւետարանի
դրութեան վայրը : Շատ մը արդի մեկնիչ-
ներ ալ (A. E. Brooke, J. R. Dummelow, եւ
այլն) նոյնը կ'ընդունին :

5.- ԼԵԳՈՒՄ.- Յովհաննու Աւետարանը,
թէեւ Արամերէն մտածողութեան նշաններ
կը պարունակէ, սակայն առհասարակ ըն-
դունուած տեսութեամբ՝ դրուած է Յունա-
րէն : Արամերէնի նշաններուն գոյութիւնը

կը բացատրուի հեղինակին ազգով հրեայ
մը ըլլալուն իրողութեամբ :

6.- ԱղԻՐԱՐ ՀԱՄԱՏԵՆՆԵՐՈՒ ԷՆՈՒՄ.- Դ.
Աւետարանի նիւթերու փոքր մէկ մասը մի-
այն նոյն է Համատեններու բովանդակու-
թեան հետ, որոնք կը գտնուին Յովհ. 2.
ԺԲ. 1-19), ԺԳ. 21-38, ԺԸ. եւ ԺԹ. դուիւ-
ներուն մէջ, մնացածը նոր է բոլորովին :
Յովհաննէս Համատեններէն կրնայ ճանչ-
ցած ըլլալ, ըստ ոմանց, Մարկոսի եւ Ղու-
կասի Աւետարանները :

7.- ԽՈՐԻՐՈՂԱՆԻՉ ԵՒ ԿԱՐԳ.- Եղեկիէժեան
ռեսիլիքի (Ա. 10) կենդանիներէն արծիւն է
Յովհաննէսի խորհրդանիշը, որ կը պատկե-
սացնէ անտուածաբան Աւետարանին
բարձրաթիւշ ոճը : Յովհաննէսի Աւետարա-
նը չորրորդ դասուած է հետեւելով նոյն
տեսիլքի թշուառքած կարգին, յայտնի -
Մարգ=Մատթէոս, Աւիւծ=Մարկոս, Եղ=
Ղուկաս, եւ Արծիւ=Յովհաննէս :

Ն. Ե.